

Σύσταση 1645 (2004)

Πρόσβαση σε βοήθεια και προστασία των αιτούντων άσυλο στα ευρωπαϊκά λιμάνια και στις παράκτιες περιοχές¹

1. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση εκφράζει την έντονη ανησυχία της για τον αυξανόμενο αριθμό των ανθρώπων που ως λαθρεπιβάτες σε πλοία ή κρυμμένοι σε κοντέινερ, φορτηγά ή άλλα πλεούμενα διακινδυνεύουν τη ζωή τους και την ασφάλειά τους προσπαθώντας να εισέλθουν στο έδαφος των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης επιβαίνοντας σε μη αξιόπλοα και υπερφορτωμένα σκάφη, ταξιδεύοντας σε εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες που συχνά οδηγούν στο θάνατο.

2. Η Συνέλευση υπενθυμίζει τη Σύσταση 1467 (2000) για την παράνομη μετανάστευση και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, στην οποία εξέφρασε τη φρίκη που προκάλεσε η ανακάλυψη πενήντα οκτώ νεκρών παράνομων κινέζων μεταναστών σε κοντέινερ στο λιμάνι του Ντόνβερ και δήλωσε συγκλονισμένη από το θάνατο οκτώ τούρκων κουρδικής καταγωγής, μεταξύ των οποίων και τριών παιδιών, που το 2001 ανακαλύφθηκαν σε κοντέινερ στο λιμάνι Wexford της Ιρλανδίας. Σε αυτούς τους τραγικούς θανάτους προστίθεται η απώλεια αμέτρητων ανθρώπων που, προσπαθώντας να διαφύγουν τις κακουχίες, την απόλυτη φτώχεια, τις διακρίσεις και τη δίωξη, πνίγηκαν στα στενά του Γιβραλτάρ, στην Αδριατική, στο Αιγαίο² και στα ανοικτά της Σικελίας.

¹ Υιοθετήθηκε από τη Συνέλευση στις 29.1.2004.

Μετάφραση και επιμέλεια: Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Αθήνα.

² Απόσπασμα από την έκθεση της Επιτροπής για τη Μετανάστευση, τους Πρόσφυγες και τον Πληθυσμό (έγγραφο 10011/5.12.2003) που υποβλήθηκε στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση): ... **5.2. Ελλάδα** 82. Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από την άφιξη μεγάλου αριθμού παράνομων μεταναστών που ταξιδεύουν με μικρά πλοία. Σύμφωνα με το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας το 2002 αναχαιτίστηκαν στη θάλασσα 3.945 παράνομοι μετανάστες που προσπαθούσαν να εισέλθουν στη χώρα παράνομα. Οι συνεχείς ολιγοπρόσωπες αφίξεις διευκολύνονται κυρίως λόγω της δυσκολίας του αποτελεσματικού ελέγχου των εκτεταμένων θαλασσιών συνόρων και των πολυάριθμων νησιών του Αιγαίου καθώς και της γεωγραφικής γειννίας με την κυριότερη χώρα αναχώρησης και διέλευσης των μεταναστών, που είναι η Τουρκία. Επιπρόσθετα, λόγω της έντονης εμπορικής δραστηριότητάς τους τα ελληνικά λιμάνια είναι ευάλωτα στην παρουσία των λαθρεπιβατών. 83. Δεν υπάρχουν επίσημα στατιστικά στοιχεία για τους παράνομους μετανάστες που φθάνοντας από θαλάσσης στην Ελλάδα υποβάλουν αίτημα ασύλου, αλλά οι ελληνικές μη κυβερνητικές οργανώσεις αναφέρονται στη δυσκολία των εν δυνάμει αιτούντων άσυλο να υποβάλλουν το αίτημά τους στις αρχές. Οι ελληνικές αρχές υπογραμμίζουν ότι κάθε συλλαμβανόμενος μπορεί, εάν το επιθυμεί, να υποβάλει αίτηση ασύλου. Όμως, ... συνάγεται ότι δεν ενημερώνονται επαρκώς οι συλλαμβανόμενοι για το δικαίωμά τους να υποβάλουν αίτημα ασύλου. Περαιτέρω, ούτε το Γραφείο της Υπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες ούτε οι μη κυβερνητικές οργανώσεις ενημερώνονται όταν αναχαιτίζεται κάποιο πλοίο. Αντίθετα, οι αξιωματούχοι των υπηρεσιών μετανάστευσης παραπονούνται ότι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις ενθαρρύνουν τους παράνομους μετανάστες να υποβάλουν αίτημα ασύλου ακόμα και όταν – κατά την άποψη των αξιωματούχων – δεν έχουν τα χαρακτηριστικά του πρόσφυγα. Υπενθυμίζεται ότι για πολλούς μετανάστες, συμπεριλαμβανομένων όσων έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία, η Ελλάδα είναι μόνον χώρα διέλευσης στη διαδρομή για τον τελικό προορισμό τους που είναι η Ευρώπη ή η Αμερική. 84. Η υποδοχή των νέο-αφικνούμενων δεν είναι οργανωμένη, αλλά ad hoc. Γενικά, είναι αποτελεσματική η συνεργασία των τοπικών παραγόντων για την παροχή βοήθειας έκτακτης ανάγκης στους διασωθέντες ή στους συλληφθέντες στη θάλασσα και οι συνθήκες υποδοχής πληρούν τα ελάχιστα κριτήρια. Οι συνθήκες διαβίωσης στο κέντρο υποδοχής της Κω δεν πληρούσαν τα επιθυμητά κριτήρια, αλλά η διατροφή και οι ιατρικές φροντίδες ήσαν σε σωστά επίπεδα. 85. Η έλλειψη συμβουλευτικών νομικών υπηρεσιών, διερμηνείας και επαρκούς ενημέρωσης για τα δικαιώματα των εν δυνάμει αιτούντων άσυλο προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία. Αυτές οι ελλείψεις πλήττουν καίρια την πρόσβαση όσων έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία στη διαδικασία ασύλου. 86. Σύμφωνα με το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας το 2001 η Ελληνική Ακτοφυλακή απέτρεψε 51 πλοία που μετέφεραν παράνομους μετανάστες να καταπλεύσουν σε ελληνικά λιμάνια αναγκάζοντάς τα να επιστρέψουν στα τουρκικά λιμάνια από όπου είχαν αναχωρήσει. 87. Η ελληνική πρακτική μεταχείρισης των λαθρεπιβατών αιτούντων άσυλο δεν πληροί τις συστάσεις της Υπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες και του Παγκόσμιου Οργανισμού Ναυτιλίας. Σε μια γνωστή περίπτωση πέντε αφγανών λαθρεπιβατών που έφθασαν στο λιμάνι του Πειραιά το Νοέμβριο του 2002 και υπέβαλαν αίτημα ασύλου οι ελληνικές αρχές αρνήθηκαν την αποβίβαση και την παραλαβή των αιτημάτων. Ισχυρίστηκαν ότι η Μάλτα, κράτος της σημαίας του πλοίου, έπρεπε να εξετάσει τα αιτήματα ασύλου των λαθρεπιβατών. Η θέση αυτή

3. Η Συνέλευση επιβεβαιώνει τις συστάσεις της για τη βελτίωση της προστασίας και της μεταχείρισης των αιτούντων άσυλο και ειδικότερα τη Σύσταση 1163 (1991) για την άφιξη των αιτούντων άσυλο στα ευρωπαϊκά αεροδρόμια, τη Σύσταση 1236 (1994) για το δικαίωμα σε άσυλο, τη Σύσταση 1309 (1996) για την κατάρτιση των αξιωματούχων που υποδέχονται τους αιτούντες άσυλο στα μεθοριακά σημεία εισόδου, τη Σύσταση 1327 (1997) για την προστασία και την ενίσχυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη, τη Σύσταση 1374 (1998) για την κατάσταση των γυναικών προσφύγων στην Ευρώπη, τη Σύσταση 1440 (2000) για τους περιορισμούς του δικαιώματος σε άσυλο στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4. Παρότι ο Παγκόσμιος Οργανισμός Ναυτιλίας³ συλλέγει στατιστικά στοιχεία δεν καθίσταται γνωστό πώς αρκετοί άνθρωποι επιτυγχάνουν να φθάνουν παράνομα στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης ταξιδεύοντας σε μη αξιόπλοα σκάφη ή σε ανασφαλή πλοία, γιατί οι ναυτιλιακές εταιρείες δεν δηλώνουν συστηματικά τα περιστατικά που αφορούν στους λαθρεπιβάτες⁴

επιβεβαιώθηκε και σε μια άλλη περίπτωση δύο ιρακινών λαθρεπιβατών που επέβαιναν σε πλοίο που κατέπλευσε σε ελληνικό λιμάνι το 2003.

³ Απόσπασμα από την έκθεση της Επιτροπής για τη Μετανάστευση, τους Πρόσφυγες και τον Πληθυσμό (έγγραφο 10011/5.12.2003) που υποβλήθηκε στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση): ... **4.4. Λαθρεπιβάτες αιτούντες άσυλο** 59. Τα κράτη αποστέλλουν περιοδικά στατιστικά στοιχεία για τους λαθρεπιβάτες στον Παγκόσμιο Οργανισμό Ναυτιλίας, οργάνωση του Ο.Η.Ε. με έδρα το Λονδίνο, που μεταξύ άλλων συμβάλλει στην επίλυση των υποθέσεων των λαθρεπιβατών με στόχο τη διευκόλυνση της διεθνούς ναυτιλιακής κίνησης. 60. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Ναυτιλίας το 1999 αναφέρθηκαν σε παγκόσμια κλίμακα 545 περιπτώσεις λαθρεπιβατών, που αφορούσαν 2.253 άτομα. Από αυτά δέκα ανακαλύφθηκαν νεκρά, τρία κατάφεραν να αποδράσουν και σε μια περίπτωση η αποβίβασή τους απέτυχε γιατί δεν κατέστη δυνατή η ταυτοποίησή τους. Αναφέρθηκαν μόνον τρεις περιπτώσεις λαθρεπιβατών αιτούντων άσυλο. Το 2000 αναφέρθηκαν σε παγκόσμια κλίμακα 385 περιπτώσεις λαθρεπιβατών που αφορούσαν 1.259 άτομα. Από τις πληροφορίες που έλαβε ο Παγκόσμιος Οργανισμός Ναυτιλίας προκύπτει ότι 44 ανακαλύφθηκαν σε φορτηγά και ρυμουλκούμενα οχήματα, 11 σε κοντέϊνερ, 11 στο κατάστρωμα πλοίων, τρεις σε σωσίβια λέμβους και τρεις σε ψυγεία. Τρεις λαθρεπιβάτες ανακαλύφθηκαν νεκροί, τέσσερις άλλοι απέδρασαν και εννέα υπέβαλαν αίτημα ασύλου. Το 2001 ο συνολικός αριθμός των περιπτώσεων των λαθρεπιβατών που αναφέρθηκε στον Παγκόσμιο Οργανισμό Ναυτιλίας ανήλθε σε 583 ενώ το 2002 σε 485. 61. Ειδικότερα, στον ευρωπαϊκό χώρο, το 2000 117 λαθρεπιβάτες επιβιβάστηκαν στο Βέλγιο, 32 στην Κροατία, 390 στο Καλέ της Γαλλίας, 25 στην Ελλάδα (16 στην Πάτρα και 9 στον Πειραιά), 16 στην Ιταλία, 43 στην Τουρκία, 11 στο Ηνωμένο Βασίλειο. Από τα προαναφερόμενα στατιστικά στοιχεία προκύπτει ότι από το 1999 έχουν ενταθεί οι έλεγχοι ασφαλείας σε κάποια λιμάνια. Το 1999 είχαν επιβιβαστεί 424 στο Βέλγιο, 698 στο Καλέ, 169 στην Ελλάδα (Πάτρα), 22 στην Ιταλία. Τα στατιστικά στοιχεία των επόμενων ετών του Παγκόσμιου Οργανισμού Ναυτιλίας επιβεβαιώνουν αυτήν την τάση. Για παράδειγμα το 2001 αναφέρθηκε ότι στο Βέλγιο επιβιβάστηκαν 47 λαθρεπιβάτες ενώ το 2002 μόλις 19. Όμως, ταυτόχρονα τα στατιστικά αυτά αποδεικνύουν την ευελιξία των διακινητών να προωθούν τους πελάτες τους σε άλλα λιμάνια, όταν οι έλεγχοι ασφαλείας καθιστούν κάποια δρομολόγια ιδιαίτερα δύσκολα. Το 1999 καταγράφηκαν 81 περιπτώσεις λαθρεπιβατών στην Ολλανδία ενώ το 2000 καμιά και μόνον 6 στην Τουρκία σε σύγκριση με τις 43 του 2000. 62. Το 2000 οι κυριότερες χώρες όπου αποπειράθηκαν να αποβιβάστούν οι λαθρεπιβάτες ήταν το Ηνωμένο Βασίλειο (32 περιπτώσεις), το Βέλγιο (11 περιπτώσεις), η Γαλλία (8 περιπτώσεις), η Ισπανία (7 περιπτώσεις). Η σημασία του Ηνωμένου Βασιλείου, ως της κυριότερης ευρωπαϊκής χώρας αποβίβασης των λαθρεπιβατών, επιβεβαιώθηκε το 2001 (32 περιπτώσεις) και το 2002 (25 περιπτώσεις). Αντίθετα, το 1999 την πρώτη θέση κατείχε η Ιταλία με 46 απόπειρες αποβίβασης στο λιμάνι της Ακόνα. 63. Τα τελευταία χρόνια οι Μαροκινοί αντιπροσωπεύουν σε παγκόσμια κλίμακα το σημαντικότερο ποσοστό των λαθρεπιβατών (137 το 2000 και 112 το 1999), ακολουθούν οι Τούρκοι (69 το 2000 και 181 το 1999), οι Ιρακινοί (62 το 2000 και 233 το 1999) και οι Αφγανοί (55 το 2000 και 129 το 1999). Όμως, από το 2001 οι Τούρκοι αντιπροσωπεύουν τη μεγαλύτερη σε μέγεθος ομάδα (το 2001 αναφέρθηκαν 81 περιπτώσεις και το 2002 74).

⁴ Απόσπασμα από την έκθεση της Επιτροπής για τη Μετανάστευση, τους Πρόσφυγες και τον Πληθυσμό (έγγραφο 10011/5.12.2003) που υποβλήθηκε στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση): ... **4.4. Λαθρεπιβάτες αιτούντες άσυλο** 58. Λαθρεπιβάτες είναι οι άνθρωποι που κρύβονται σε ένα πλοίο ή σε ένα κοντέϊνερ που φορτώνεται σε πλοίο χωρίς τη συγκατάθεση του πλοιοκτήτη ή του καπετάνιου ή άλλου υπεύθυνου προσώπου και ανακαλύπτονται στο πλοίο μετά τον απόπλου. Ελάχιστες περιπτώσεις λαθρεπιβατών υποπίπτουν στην αντίληψη των κρατικών αρχών. Ευκολότερα συλλαμβάνονται οι πιθανοί λαθρεπιβάτες κατά τους ελέγχους ασφαλείας που διενεργούνται πριν τον απόπλου του πλοίου ή μετά την εκφόρτωση του κοντέϊνερ. Αν και αφορά περιορισμένο αριθμό ανθρώπων η μεταχείριση των λαθρεπιβατών δημιουργεί σοβαρά ερωτηματικά ανθρωπιστικής και νομικής φύσης. ... 64. Δεν υπάρχουν

και στις διασώσεις στη θάλασσα. Όμως, ο αυξανόμενος αριθμός των αλλοδαπών που συλλαμβάνονται όταν προσπαθούν να εισέλθουν παράνομα στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης καθώς και ο αριθμός των θυμάτων υποδηλώνουν ότι το φαινόμενο δεν είναι αμελητέο.

5. Γνωρίζοντας ότι αυτή τη μέθοδο εισόδου στην επικράτεια των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης μπορεί να χρησιμοποιούν ειλικρινείς αιτούντες άσυλο καθώς και άλλοι μετανάστες η Συνέλευση υπενθυμίζει ότι η Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων προβλέπει ότι δεν πρέπει να επιβάλλονται κυρώσεις σε όσους έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία ούτε να στερούνται το δικαίωμά τους να υποβάλουν αίτημα ασύλου επειδή εισήλθαν ή αποπειράθηκαν να εισέλθουν παράνομα στη χώρα ασύλου⁵.

σαφή ή αξιόπιστα στατιστικά στοιχεία για τον αριθμό των λαθρεπιβατών που υποβάλουν ή που επιθυμούν να υποβάλουν αίτημα ασύλου. Από πλευράς ανθρωπιστικού δικαίου και δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες έχει υιοθετήσει για τους λαθρεπιβάτες αιτούντες άσυλο μια σειρά συστάσεων και κατευθυντήριων αρχών που δυστυχώς δεν είναι νομικά δεσμευτικά κείμενα. ... 65. Το 1957 υπογράφηκε στις Βρυξέλλες διεθνής σύμβαση για τους Λαθρεπιβάτες η οποία δεν έχει αρχίσει να ισχύει και μάλλον είναι απίθανο να τεθεί σε ισχύ. Όμως, τα τελευταία χρόνια το πρόβλημα των λαθρεπιβατών έχει ενταθεί και αναγνωρίζεται γενικότερα ως επιτακτική η ανάγκη υιοθέτησης διεθνούς συμφωνίας για τον καθορισμό της ευθύνης, ώστε να καθίσταται δυνατή η επιτυχής επίλυση των υποθέσεων των λαθρεπιβατών. 66. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Ναυτιλίας αναγνώρισε την ανάγκη υιοθέτησης νομικά δεσμευτικού διεθνούς κειμένου για τους λαθρεπιβάτες. Τον Ιανουάριο του 2002 η Επιτροπή Διευκόλυνσης της Ναυτιλίας του Παγκόσμιου Οργανισμού Ναυτιλίας υιοθέτησε διατάξεις για τους λαθρεπιβάτες που ενσωματώθηκαν στη Σύμβαση για τη Διευκόλυνση της Διεθνούς Ναυτιλιακής Κίνησης (Σύμβαση FAL). 67. Ο Εισηγητής της έκθεσης συγχάριε τον Παγκόσμιο Οργανισμό Ναυτιλίας γι' αυτήν την εξέλιξη, αλλά εκτιμά ότι η διεθνής κοινότητα πρέπει να αναλάβει περαιτέρω πρωτοβουλίες. Είναι ανάγκη να υιοθετηθεί νομικά δεσμευτικό ευρωπαϊκό κείμενο για τη εναρμονισμένη μεταχείριση των λαθρεπιβατών αιτούντων άσυλο. Το κείμενο αυτό πρέπει να περιλαμβάνει διατάξεις για την δίκαιη και ανθρωπίνη μεταχείριση των λαθρεπιβατών για το διάστημα που βρίσκονται επί του πλοίου. Τα κράτη μέλη πρέπει να υποχρεώνουν τους πλοίαρχους να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα που εγγυώνται την ασφάλεια, την υγεία, την ευημερία και την προστασία κάθε λαθρεπιβάτη ενόσω βρίσκεται στο πλοίο και κυρίως την παροχή της προσήκουσας τροφής και καταφυγίου, της κατάλληλης ιατρικής φροντίδας και των συνθηκών υγιεινής. 68. Άλλες διατάξεις πρέπει επίσης να υιοθετηθούν ώστε το πλήρωμα να μην εκπληρώνει καθήκοντα υπαλλήλων των μεταναστευτικών υπηρεσιών και εφαρμογής του νόμου, γιατί η σχετική ευθύνη βαρύνει τις κρατικές αρχές. 69. Λαμβάνοντας υπόψη τις χώρες καταγωγής των λαθρεπιβατών ... είναι ασυνήθιστα μικρός ο αριθμός των αιτημάτων ασύλου που υποβλήθηκαν, πιθανόν λόγω των νομικών και πρακτικών εμποδίων που κωλύουν την υποβολή τους. Ένα ευρωπαϊκό κείμενο για τους λαθρεπιβάτες πρέπει να περιλαμβάνει διατάξεις για τον καθορισμό του κράτους που φέρει την ευθύνη της εξέτασης των αιτημάτων ασύλου των λαθρεπιβατών και να αποτυπώνει την αρχή της απρόσκοπτης πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου. 70. Από ανθρωπιστικό ενδιαφέρον ... διαπιστώνεται ότι είναι απαράδεκτη η επί μήνες κράτηση των λαθρεπιβατών επί των πλοίων όταν κανένα κράτος δεν επιτρέπει την αποβίβασή τους. Σύμφωνα με τα στατιστικά του Παγκόσμιου Οργανισμού Ναυτιλίας το 2000 112 λαθρεπιβάτες αποβιβάστηκαν αυθημερόν, αλλά άλλοι 190 παρέμειναν επί των πλοίων από μία έως εκατόν πενήντα ημέρες (για τους υπόλοιπους 83 δεν ενημερώθηκε σχετικά ο Παγκόσμιος Οργανισμός Ναυτιλίας). Το 2001 90 λαθρεπιβάτες αποβιβάστηκαν αυθημερόν, 66 παρέμειναν επί του πλοίου από μία έως δέκα ημέρες, 51 από έντεκα έως είκοσι ημέρες, 21 από είκοσι μία έως τριάντα ημέρες, 5 από τριάντα έως πενήντα ημέρες, 3 από πενήντα μία έως εκατό ημέρες και ένας από εκατό έως εκατόν πενήντα ημέρες. Πρέπει να υιοθετηθούν κατάλληλα μέτρα ώστε να αποφεύγεται η παρατεταμένη παραμονή των λαθρεπιβατών στα πλοία. Ένα διεθνές κείμενο για τους λαθρεπιβάτες θα πρέπει να προβλέπει τη μείωση του χρόνου παραμονής του λαθρεπιβάτη στο πλοίο μετά την ανακάλυψή του, υιοθετώντας την αρχή της αποβίβασής του στο πρώτο προγραμματισμένο λιμάνι προορισμού του πλοίου. 71. Πρέπει επίσης να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στα μέτρα πρόληψης: επιβάλλεται να ελέγχονται εξονυχιστικά τα πλοία για λαθρεπιβάτες πριν τον απόπλου από λιμάνια υψηλού κινδύνου. Επιπρόσθετα, πρέπει να ενισχυθούν τα μέτρα της αποτροπής της επιβίβασης των λαθρεπιβατών στα πλοία. Οι δημόσιες και οι λιμενικές αρχές, οι εφοπλιστές και οι αντιπρόσωποί τους καθώς και οι πλοίαρχοι πρέπει να εντείνουν τη συνεργασία τους ώστε να αποτρέπουν την επιβίβαση των λαθρεπιβατών. Σύμφωνα με τις νέες διατάξεις που ενσωματώθηκαν στη Σύμβαση για τη Διευκόλυνση της Διεθνούς Ναυτιλιακής Κίνησης οι συμβαλλόμενες κυβερνήσεις υποχρεούνται – στις περιπτώσεις κινδύνου επιβίβασης λαθρεπιβατών – να εξασφαλίζουν τον εξονυχιστικό έλεγχο των πλοίων που πρόκειται να αποπλεύσουν από τα λιμάνια τους, συστηματικές περιπολίες στις ζώνες των λιμένων και των ειδικών χώρων αποθήκευσης των φορτίων που προσφέρονται για επιβίβαση των λαθρεπιβατών στα πλοία. Στα παραπάνω προστίθεται και κατάλογος των ελάχιστων μέτρων ασφαλείας που πρέπει να εφαρμόζονται όταν ένα πλοίο καταπλέει σε λιμάνι όπου υπάρχει κίνδυνος επιβίβασης λαθρεπιβα-

6. Η Συνέλευση ανησυχεί επειδή την αποτελεσματική πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου⁶ όσων φθάνουν στα ευρωπαϊκά λιμάνια ή στις παράκτιες περιοχές κωλύουν εμπόδια νομικής και πρακτικής φύσης, συμπεριλαμβανομένων της έλλειψης παροχής ανεξάρτητων νομικών συμβουλών, της περιορισμένης διαθεσιμότητας επαγγελματιών διερμηνέων και της ανεπαρκούς ενημέρωσης για τον τρόπο υποβολής αιτημάτων ασύλου. Επιπλέον, εκφράζονται φόβοι ότι στις περιπτώσεις των λαθρεπιβατών την αποτελεσματική πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου παρακωλύουν το ελλιπώς καθορισμένο και μη εναρμονισμένο νομικό πλαίσιο καθώς και οι ανταγωνιστικές υποχρεώσεις των διαφόρων παραγόντων.

7. Η Συνέλευση εκφράζει τη λύπη της γιατί συχνά και κυρίως στις περιπτώσεις μαζικών αφίξεων σε παράκτιες περιοχές οι μοναδικές συνεντεύξεις που διεξάγονται πριν την έκδοση των αποφάσεων απέλασης στοχεύουν αποκλειστικά στον καθορισμό της ταυτότητας και της ιθαγένειας των ενδιαφερομένων με αποτέλεσμα κάποιοι εν δυνάμει πρόσφυγες να κινδυνεύουν να επαναπροωθηθούν, κατά παραβίαση της αρχής της μη επαναπροώθησης, σε χώρα όπου κινδυνεύει η ζωή τους και η σωματική τους ακεραιότητα. Αντίθετα, η αποτελεσματική πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου σημαίνει ότι σε κάθε αλλοδαπό που εισέρχεται σε κράτος μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης παρέχεται η δυνατότητα να εκθέσει λεπτομερειακά τους λόγους για τους οποίους ζητά διεθνή προστασία στα πλαίσια ειδικά διεξαγόμενης προς τούτο συνέντευξης με τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

8. Επίσης, η Συνέλευση ανησυχεί επειδή η άσκηση της αποτελεσματικής προσφυγής⁷ κατά της άρνησης της διοίκησης να παραλάβει την αίτηση ασύλου ή κατά της απέλασης ακυρώνεται από τις ταχύρυθμες διαδικασίες που λόγω των ασφυκτικών προθεσμιών που τάσσουν δεν επι-

τών.

⁵ Με την από 29.11.2004 απάντησή της προς την Κοινοβουλευτική Συνέλευση, που υιοθετήθηκε κατά την 904^η συνάντηση των Αναπληρωτών Υπουργών, η Επιτροπή Υπουργών διαπιστώνει ότι η παράνομη άφιξη των αιτούντων άσυλο στα λιμάνια και στις παράκτιες περιοχές εγείρει το ζήτημα της αποτελεσματικής πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου. Πρέπει να παρακολουθούνται και, ανάλογα με τις ανάγκες, να βελτιώνονται οι ισχύουσες πολιτικές και πρακτικές που εφαρμόζονται στην υποδοχή των αιτούντων άσυλο στις παράκτιες περιοχές των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

⁶ Με την από 29.11.2004 απάντησή της προς την Κοινοβουλευτική Συνέλευση, που υιοθετήθηκε κατά την 904^η συνάντηση των Αναπληρωτών Υπουργών, η Επιτροπή Υπουργών αναφερόμενη στην αποτελεσματική πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου των αιτούντων άσυλο που φθάνουν σε λιμάνια ή σε παράκτιες περιοχές υπενθυμίζει τη Σύσταση της Νο. R (98) 15 προς τα κράτη μέλη για την επιμόρφωση των αξιωματούχων που πρώτοι αντιμετωπίζουν τους αιτούντες άσυλο, ειδικά στα μεθοριακά σημεία, η οποία ορίζει ότι είναι απαραίτητη η κατάρτιση δύο κατηγοριών αξιωματούχων: όσων παραπέμπουν τους αιτούντες άσυλο στις αρμόδιες αρχές και όσων είναι επιφορτισμένοι με την παραλαβή, την εξέταση και / ή την έκδοση απόφασης επί των αιτημάτων ασύλου. Οι διατάξεις της Σύστασης αυτής αφορούν όλους τους αξιωματούχους που διαχειρίζονται περιπτώσεις αιτούντων άσυλο, συμπεριλαμβανομένων των υπαλλήλων των μεθοριακών ή των μεταναστευτικών υπηρεσιών των λιμανιών ή των παράκτιων περιοχών. Η προσήκουσα εφαρμογή της Σύστασης αυτής θα εγγυηθεί στους ενδιαφερόμενους αιτούντες άσυλο την αποτελεσματική πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου. Σχετικά, η Επιτροπή Υπουργών ενημερώνει τη Συνέλευση ότι η CAHAR (Ad Hoc Επιτροπή Εμπειρογνομόνων για τις Νομικές Πτυχές του Εδαφικού Ασύλου, των Προσφύγων και των Ανιθαγενών) θα αποστείλει σε όλα τα μέλη της ερωτηματολόγιο για την εφαρμογή αυτής της Σύστασης, το οποίο θα αναφέρεται ειδικότερα στην επιμόρφωση των αξιωματούχων που υπηρετούν στα λιμάνια ή στις παράκτιες περιοχές.

⁷ Με την από 29.11.2004 απάντησή της προς την Κοινοβουλευτική Συνέλευση, που υιοθετήθηκε κατά την 904^η συνάντηση των Αναπληρωτών Υπουργών, η Επιτροπή Υπουργών αναφερόμενη στα καταγγελλόμενα με τη Σύσταση για το μη ανασταλτικό αποτέλεσμα της προσφυγής που ασκείται κατά της απόρριψης του αιτήματος ασύλου ή κατά της απέλασης υπενθυμίζει τη Σύστασή της R (81) 16 προς τα κράτη μέλη για την εναρμόνιση των εθνικών διαδικασιών ασύλου, η οποία προβλέπει το ανασταλτικό αποτέλεσμα της διαδικασίας προσφυγής ή επανεξέτασης της απόφασης που εκδίδεται επί του αιτήματος ασύλου. Περαιτέρω, η Επιτροπή Υπουργών υπογραμμίζει τη Σύστασή της R (98) 13 που αφορά στο δικαίωμα των απορριφθέντων αιτούντων άσυλο να ασκήσουν αποτελεσματική προσφυγή κατά των αποφάσεων απέλασης στο πλαίσιο του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σύμφωνα με την οποία η εκτέλεση της απέλασης αναστέλλεται έως την έκδοση της απόφασης από ανεξάρτητο όργανο, αρμόδιο να κρίνει εάν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 3 της Σύμβασης.

τρέπουν την άσκησή της, από την ανεπαρκή ενημέρωση, από την έλλειψη παροχής ανεξάρτητων και δωρεάν νομικών συμβουλών και από την αδυναμία εκπροσώπησης καθώς και από την έλλειψη επαγγελματιών διερμηνέων.

9. Η Συνέλευση σημειώνει επίσης με ανησυχία ότι παρά το μεγάλο αριθμό των αιτούντων άσυλο και των μεταναστών που φθάνουν ετησίως στις ευρωπαϊκές ακτές οι μόνιμες δομές υποδοχής στις εν λόγω περιοχές αποτελούν την εξαίρεση και οι συνθήκες αντιμετώπισης της ανθρωπιστικής κατάστασης δεν πληρούν τα αποδεκτά κριτήρια.

10. Ενόψει των ανωτέρω, η Συνέλευση συστήνει στην Επιτροπή Υπουργών:

i) να αναθέσει στις αρμόδιες επιτροπές να εξετάσουν τη νομοθεσία και την πρακτική των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου όσων φθάνουν στις ευρωπαϊκές ακτές, ειδικότερα όταν φθάνουν κατά ομάδες ή σε μεικτά κύματα και να υποβάλουν εν συνεχεία κατάλληλες συστάσεις στα κράτη μέλη,

ii) να αναθέσει στις αρμόδιες επιτροπές να εξετάσουν τη νομοθεσία και την πρακτική των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης για τους λαθρεπιβάτες που επιθυμούν να υποβάλουν αίτημα ασύλου προκειμένου να υιοθετηθεί Κώδικας Βέλτιστης Πρακτικής και να υποβάλουν εν συνεχεία τις κατάλληλες συστάσεις στα κράτη μέλη.

iii) να καλέσει τα κράτη μέλη:

α) να διασφαλίσουν σε όσους επιθυμούν να υποβάλουν αίτημα ασύλου στα λιμάνια και στις παράκτιες περιοχές απρόσκοπτη πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου, συμπεριλαμβανομένων της διερμηνείας στη γλώσσα τους, ή εφόσον είναι ανέφικτο, σε γλώσσα που κατανοούν, και της ελεύθερης και ανεξάρτητης παροχής νομικών υπηρεσιών,

β) να διασφαλίσουν σε καθέναν που φθάνει σε λιμάνια ή παράκτιες περιοχές τη δυνατότητα να εξηγήσει λεπτομερειακά τους λόγους που ζητά προστασία στο πλαίσιο ατομικής συνέντευξης με τις αρμόδιες αρχές,

γ) να εφαρμόσουν σε μόνιμη βάση στα λιμάνια και στις παράκτιες περιοχές σύστημα πρόσβασης των αιτούντων άσυλο και των μεταναστών σε ανεξάρτητες νομικές υπηρεσίες παρεχόμενες από επαγγελματίες και στην εκπροσώπηση των ενδιαφερομένων και να επιβλέπουν την ποιότητά του,

δ) να αναλάβουν πλήρη ευθύνη για τον έλεγχο της μετανάστευσης στα λιμάνια, συμπεριλαμβανομένων της επένδυσης σε μεθόδους πρόληψης και ανίχνευσης και, εφόσον είναι αναγκαίο, της ενίσχυσης του προσωπικού των αστυνομικών και μεταναστευτικών υπηρεσιών σε συνεργασία με τους ιδιώτες που εμπλέκονται στις δραστηριότητες των λιμανιών,

ε) να βελτιώσουν τη διεθνή συνεργασία των αστυνομικών, δικαστικών και μεταναστευτικών αρχών στο επίπεδο ανταλλαγής πληροφοριών με στόχο την εξάρθρωση των δικτύων των διακινητών που δραστηριοποιούνται σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο,

στ) να εναρμονίσουν την ποινική νομοθεσία για τις κυρώσεις που επιβάλλονται στους διακινητές των μεταναστών και στους αυτουργούς της εμπορίας ανθρώπων,

ζ) εκκρεμούσης της διαδικασίας απέλασης ή καθορισμού του νομικού καθεστώτος να διασφαλίσουν την κατάλληλη βοήθεια και στέγαση στις ευάλωτες ομάδες αλλοδαπών, όπως στους ασυνόδευτους ανήλικους και στα παιδιά που έχουν αποχωριστεί από τις οικογένειές τους, στους ηλικιωμένους, στους ασθενείς και στις εγκύους που φθάνουν στα λιμάνια ή στις παράκτιες περιοχές, ακόμα και όταν δεν είναι αιτούντες άσυλο. Επιπρόσθετα, όταν εντοπίζονται από τις αρχές του κράτους μέλους, πρέπει να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική κηδεμονία των ασυνόδευτων ανηλίκων και των παιδιών που έχουν αποχωριστεί από τις οικογένειές τους,

η) να δημιουργήσουν κατάλληλες και μόνιμες δομές υποδοχής στις παράκτιες περιοχές και πλησίον των λιμανιών για να παρέχουν στέγη στους νέο-αφικνούμενους ανεξάρτητα από το καθεστώς τους ως αιτούντων άσυλο,

θ) να αναλαμβάνουν την ευθύνη εξέτασης των αιτημάτων ασύλου των λαθρεπιβατών όταν το πρώτο λιμάνι προορισμού του δρομολογίου του πλοίου βρίσκεται στην επικράτειά τους,

ι) να διεξάγουν, στο πλαίσιο της ευθύνης τους για έλεγχο της μετανάστευσης, επιχειρήσεις θαλάσσιων περιπολιών με τρόπο πλήρους συμμόρφωσης με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση του 1950 για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, αποφεύγοντας να επαναπροωθούν αλλοδαπούς σε χώρες όπου κινδυνεύουν από διώξεις ή από παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁸,

iv) να ζητήσει από την Τράπεζα Ανάπτυξης του Συμβουλίου της Ευρώπης⁹ να εξετάζει θετικά τα αιτήματα των κρατών μελών για χρηματοδότηση της ανέγερσης δομών υποδομής,

ν) να καλέσει την Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες¹⁰ να:

α) συνεχίσει να δραστηριοποιείται στις περιπτώσεις των λαθρεπιβατών που έχουν ανάγκη τη διεθνή προστασία,

β) συνεχίσει να συνεργάζεται με τη διεθνή κοινότητα και, ειδικότερα, με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Ναυτιλίας και την Ευρωπαϊκή Ένωση προς την κατεύθυνση αναζήτησης αποτελεσματικών λύσεων για τους λαθρεπιβάτες, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας υιοθέτησης ενός νομικού κειμένου για τη μεταχείριση των λαθρεπιβατών αιτούντων άσυλο με διατάξεις για τον καθορισμό του κράτους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση των αιτημάτων τους για άσυλο, για τη μεταχείρισή τους στο πλοίο και για την ανώτατη διάρκεια κράτησής τους στο πλοίο.

⁸ Με την από 29.11.2004 απάντησή της προς την Κοινοβουλευτική Συνέλευση, που υιοθετήθηκε κατά την 904^η συνάντηση των Αναπληρωτών Υπουργών, η Επιτροπή Υπουργών, αναφερόμενη στο θέμα της επαναπροώθησης σε χώρες όπου οι ενδιαφερόμενοι αλλοδαποί κινδυνεύουν από διώξεις ή από παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου, εφιστά την προσοχή της Συνέλευσης στις τρέχουσες εργασίες της CAHAR, που επεξεργάζεται κατευθυντήριες οδηγίες για την αναγκαστική επιστροφή των αλλοδαπών.

⁹ Με την από 29.11.2004 απάντησή της προς την Κοινοβουλευτική Συνέλευση, που υιοθετήθηκε κατά την 904^η συνάντηση των Αναπληρωτών Υπουργών, η Επιτροπή Υπουργών υπενθυμίζει ότι η αναζήτηση κατάλληλων αποτελεσματικών λύσεων, στο πλαίσιο σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου, για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα κράτη κατά τη διαχείριση της μετανάστευσης αποτελεί τον πυρήνα της εντολής της Τράπεζας. Σύμφωνα με το άρθρο II του Καταστατικού της η παροχή βοήθειας στους μετανάστες, στους πρόσφυγες και στους εκτοπισμένους αποτελεί προτεραιότητα για την Τράπεζα. Κράτη μέλη της Τράπεζας είναι ταυτόχρονα χώρες προορισμού των μεταναστών καθώς και χώρες καταγωγής ή διέλευσης και η Τράπεζα αναζητά λύσεις προσαρμοσμένες σε διαφορετικές καταστάσεις και ανάγκες. Από το 1956 έως το 2002 η Τράπεζα χρηματοδότησε με 4,3 δισεκατομμύρια ευρώ προγράμματα κατασκευής ή ανακαίνισης μονίμων κέντρων υποδοχής ή βασικών υποδομών για την κάλυψη των άμεσων αναγκών πληθυσμών που ήσαν θύματα εξαιρετικών καταστάσεων, υποστηρίζοντας ταυτόχρονα την μακροπρόθεσμη ένταξη των μεταναστών και των προσφύγων στις χώρες υποδοχής με προγράμματα ανοικοδόμησης στέγης και επαγγελματικής κατάρτισης των ανειδίκευτων μεταναστών ή σταθεροποίησης των πληθυσμιακών μετακινήσεων στις αγροτικές περιοχές των χωρών καταγωγής. Τα τελευταία πέντε χρόνια η Τράπεζα ανταποκρίθηκε στα αιτήματα αρκετών κρατών μελών, όπως πρόσφατα της Κροατίας ή της Λιθουανίας όπου χρηματοδότησε με 71 εκατομμύρια ευρώ υπό μορφή δανείου προγράμματα που αφορούν πρόσφυγες και εκτοπισμένους.

¹⁰ Με την από 29.11.2004 απάντησή της προς την Κοινοβουλευτική Συνέλευση, που υιοθετήθηκε κατά την 904^η συνάντηση των Αναπληρωτών Υπουργών, η Επιτροπή Υπουργών ενημερώνει τη Συνέλευση ότι για την ενίσχυση αυτής της δράσης εξετάζεται το πλαίσιο συνεργασίας με την Ύπατη Αρμοστεία. Το Μάρτιο του 2004 το Διοικητικό Συμβούλιο αποδέχθηκε δύο δωρεές ύψους 300.000 και 704.000 δολαρίων για προγράμματα που θα υλοποιηθούν στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη και στη Σερβία και Μαυροβούνιο αντίστοιχα. Τα προγράμματα αυτά έχουν ως στόχο να διασφαλίσουν τον εθελοντικό επαναπατρισμό των προσφύγων και των εκτοπισμένων που ζουν ακόμη σε κέντρα υποδοχής ή την ένταξή τους στις τοπικές κοινωνίες.